

Nr. 287. Folkethingets Forhandlinger. 1870-71. 3733
 1ste. Beh. af Lov, sigtende til at fremme næste Interesse i, hvorledes Forholdet bliver ordnet. Denne Udvei vil derfor vistnok kun blive lidt benyttet, og den anden er jo en fuldkommen frivillig Sag. Jeg tror nu, at Lehnenes Betydningstid i Grunden er fuldstændig forbi. Der har ganske vist været en Tid, da Lehnene have haft deres Betydning ved at give Enevoldskongedømmet Glæde, og vi vide Alle, at de ere oprettede af Christian V; Lehnsvæsenet stammer vel egentlig fra det franske Kongedømme, fra Ludvig XIV. Det har maasse ogsaa haft Betydning for Folkets Opdragelse paa en Tid, da der kun var ringe Kommunikation i Landet og en meget liden Forbindelse med Folk. Paa en saadan Tid kunde det have sin Betydning, at der hist og her fandtes betydelige Herresæder, hvor der i alt Tald blev samlet Tid af, hvad der var Skønt og Godt, f. Ex. vedrørende Literatur, Oldsager og Sligt, saaledes at Omegnens Befolkning kunde have Leilighed til at se dette. Jeg skal ogsaa indromme, at vi skylde den store Jordegodsbeiere meget, thi det var væsentlig dem, som i Slutningen af forrige og i Begyndelsen af dette Aarhundrede tog sig af at staffe Landalmuen, hvad den dengang har faaet ved de store Landbreformer, ligesom der jo ogsaa er mange Steder, hvor Lehnbesidderne have virket overmaade velgjørende og velgjørende paa Omegnens Befolkning. Alt dette skal jeg som sagt indrømme, men jeg tror ogsaa, at den Tid nu er forbi. Den Betydning, Lehnsvæsenet kunde have ved, at Omegnens Befolkning kunde se Alt det, jeg før nævnte, er nu hævet ved de lette Forbindelser, vi have faaet, og dernæst tror jeg ogsaa, at Folket nu er naaet saa vidt, at det ikke længere skal gaa i Ledebaand. Vel veed jeg, at der er dem, som holde paa disse Lehn- og Stamhusbesiddere, fordi de mene, at vi skulle have et Overhus dannet af dem. Der er i Begyndelsen af Samlingen i dette Thing blevet omdelt et Skrift, hvori det fremhæves, at det vilde have en overmaade stor politisk Betydning, om vi fik et saadant Overhus,

68de Møde. Ordentlig Samling, 1870-71. 3734
 Lehn o. s. v. Overg. t. fri Eietendom. 3734
 dannet af disse Lehnbesiddere, og jeg har godt forstaaet, at der er Mange, som ikke ere tilfredse med den Stilling, Godseierne nu have faaet i Landsthinget, hvorfor de altsaa kunde attraa Sligt. Jeg har ogsaa set fremhævet, at det i kommunal Henseende var nødvendigt at have disse Lehnbesiddere, for at de kunde bære Byrderne, og for at man ikke skulde faa en for stor Centralisation i Kjøbenhavn, hvortilod Kommunerne kunde blive istand til at udføre Alt, hvad der skal udføres; men dertil vil jeg sige, at man i en stor Del Kommuner slet ikke har kjendt til disse Herligheder, medens det alligevel er gaaet meget godt der. Det skulde ogsaa i økonomisk Henseende være saa overmaade heldigt at have disse Lehnbesiddere, fordi de kunde have Monstragerbrug, idet de ikke behøvede at spare paa Pengene, men jeg har set Grunde derimod, som netop vise, at det er økonomisk urigtigt at have dem. I alt Tald staar Paastand her mod Paastand, og jeg er tilbøielig til at tro, at det ikke vil være økonomisk rigtigt at have dem. Overhovedet er den Tid, der har skabt disse Fideikommisjer, Lehn og Stamhus, en anden Tid end den, hvori vi nu bevæge os; det ligger i vor egen Grundlovs § 93, og det ligger ligeledes i andre frie Landes Grundlove, hvori den samme Bestemmelse er optagen. § 93 lyder jo saaledes: „Intet Lehn, Stamhus eller Fideikommisgods kan for Fremtiden oprettes; det skal ved Lov nærmere ordnes, hvorledes de nu bestaaende kunne overgaa til fri Eietendom.“ Det forekommer mig, at der heri tydeligt ligger, at man ikke synes om disse Indretninger, thi i den første Del af Paragrafen staar der, at de kunne afløses og overgaa til fri Eietendom, og idet det hedder i den første Del, at intet Lehn, Stamhus eller Fideikommisgods for Fremtiden kan oprettes, er dermed i Grunden sagt, at det er Noget, som ikke hører Tiden til. Man har set, at Stalien har gjort et raskere Skridt, end Nogen herhjemme tænker paa, nemlig ved Lov af 1866 at faaslaa, at Fideikommisjerne skulle ophæves, hvorved den